

„Боротьбою здобудем ми право своє!“

Казка

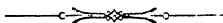
про

неправедного царя

(Як він до розуму прийшов
і яку людям пораду дав)

Написав
Ф. Волховський.

Друге українське виданє.

Наклад і друк партійної друкарні.

Р. 8
19. 5. 51

86241-48

Казка про несправедного царя, як він до розуму прийшов і яку людям пораду дав.

Був собі колись на світі несправедний цар, розумом гордовитий та до трудящого люду немилосердний. І зубожів під ним люд і не стало ради на дуків-срібляників. Стогін розлягався по всіх царських ободах і само ймення цареве за пострах стало. Ото було нападуть крикливці на яку дитинку, то мати й лякає: „Цить, цить, а то цар ухопить!“ — от воно й замовкне з жаху.

Засумував люд так, що від смутку ледве дух держиться. Бачать люде, що непереливки, аж шкура тріщить, а чим горю допомогти — не знають. І почали люде між собою балакати (тільки потай — щоб часом станові, земські, та урядники не пронюхали!); тай надумались, що треба либонь на царя Богові скаргу подати. Так і постановили. Вибрали хожальців: ідіть, кажуть, послужіть громаді.

Вийшли хожальці за царину, тай сами не знають, куди його далі податись. От горенько! Ідуть шляхом битим та сперечаються. Ідуть тай ідуть, аж тут уже й сонце в полудні стало. Посідали люді коло потічка; хлібець жують, водицею святою запивають, та все змагаються межі собою. А того й не бачать, що до них надійшов якийсь дід — старий, старезний, а з себе статечний, дарма, що старець. От вони його й просять: Сідай, старче божий, з нами, не погордуй нашим хлібом.

Узяв старець того хліба тай дивиться: „Та що се“, каже, „чи не полова ото в ньому?“

— Еге-ге, чого там в ньому нема! — кажуть хожальці: — хіба що жита самого бракує, а то всього доволі: і полови, і лободи, тай жолудів, пробачай! Вже так, що на свинячу харч зійшли. Тільки слава, що хліб.

— Як же то так?

— А вже ж не як! Що вже нас тепер по селах прикручено, то й не сказати! А ні тобі землі, а ні води, — нігде й курці грібнутись. Тільки й нашого, що спина; скородять нам її незгірше, та щось вона хліба не родить...

— Чи то ж ваша земля виснажена, чи як?

— Де вже тобі не виснажена! Чим же її вигноїти? Худобину всю за податки та за довги розпродали. Тай скільки ж там тієї землі? Ото все була надія на царя, а

він, бач, зібрав старшин на коронацію тай такої: „Скажіть там“, говорить. „мужикам, щоб не сподівались собі нарізу до ґрунтів: не буде! Нехай тільки слухають панів та чинowników“. Оттак же воно й є, дідусю, що нема нам куди податись, окрім Господа Бога.

— А ви ж чого собі, панове-громадо, від Бога бажаєте? питає старець.

— Та так сподіваємось, чи не змилується Господь з неба, чи не скине сього неправедного царя, та чи не дасть нам праведного.

— Та хіба то в цареві вся сила?

— А в кому ж? Він же таки всьому голова. Він же й губернаторів настановляє... А москалі, бач, нераз на каравулі при дворці стояли, то вони того царя і всю його справу отак бачили, як оце ми тебе, так от вони в один голос кажуть: там такий лютий, той цар, що куди тобі й собака, Господи прости!

— Кажете, лютіший від собаки? — питає старець: — Ну, то я вам на се приклад скажу. А що як найлютішого собаку та на ланцюг прикувати, — чи кусатиме він тоді людей, чи ні?

— Та де вже!

— А знов, як би хто що-найплохішому котові раз у раз горобят перед носом пускав — чи він би навчився їх ловити?

— А звісно!

— От бачите! Значить не в тім сила, який той цар, а в тім, скільки йому з його міністрами волі дано. Поставили ви їх над собою, як богів, то як же їм не запишатись? Вже ж відомо: де пуща, там і вовк. Дайте начальству вільну волю, щоб ні впливу, ні нагляду йому не було — то се ж йому все одно, що для вовка пуща!

— Та воно може й так, промовляють хожальці. — тільки ж ми люде прості. Куди ж нам царя та його порадників спиняти? Ні вже!... Поможі ти нам, старче божий, стань нам у пригоді, коли твоя ласка! Адже ми бачимо, що ти не простий старчик. Промов нам слово віщє, помози нам у щирій молитві до Царя Небесного, щоб він нам справедливого царя дав. Що вже казати? Адже ж добрий чоловік, де його не постав, то добрий. А то ж таки царь! Його сила, його й воля, — він все може!

Підвелись тут хожальці всі, як один, та й поклонились старцеві до ніг.

— Гаразд, нехай буде по вашому! каже старець. І це скоро промовив, то просіяло йому обличчя, як місяць. І напав на людей страх. А він їм каже:

— Не бійтесь!